

DEȘTEPTAREA

GAZETĂ PENTRU POPOR

Redactată de un comitet — Apare la 1 fiecărei luni.

Prețul foii pe an în țară 20 lei. — În străinătate pe an 30 lei. — Un număr 2 lei
Epistolele nefrancate nu se primesc. — — Manuscrisele nu se înapoiază.

Editor și proprietar: Societatea acad. „JUNIMEA”. Redacția și adm.: Piața Unirii No. 3.

Hristos a înviat!

Ca păcatul să fie izgonit din lume și ca dreptatea să se așeze în locul nedreptății și a asupririi omului celui sărman și de rând, acumă vor fi o mie și nouă sute de ani, chiar unicul fiu al lui Dumnezeu, domnul nostru Isus Hristos a trebuit să moară cea mai grea moarte, răstignit fiind pe cruce. Și când acest păhar amar a avut să-l bea în dureri cumplite, fiul lui Dumnezeu a spus rugându-se, că de se poate să treacă acest păhar dela el, iar de nu, să fie așa precum e voia lui Dumnezeu.

Și voia lui Dumnezeu a fost, ca neamul românesc de pretutindeni, să îndure în curgerea veacurilor trecute suferinți și dureri cumplite, în schimb însă dreptatea lui să se ridice biruitoare, așa precum biruitor s'a ridicat fiul lui Dumnezeu a treia zi din mormânt. Pentru a treia oră ne este dat norocul, ca să petrecem sf. Paști cu bucurie și cu toții să sărbătorim nu numai învierea Domnului nostru Isus Hristos ci și învierea dreptății noastre.

Este bine ca în aceste zile de adevărată sărbătoare să ne aducem aminte de suferințele și durerile noastre din trecut și să pomenim pe acele sute de mii dintr'ai noștri, cari în curgerea anilor, au trebuit să-și dea chiar și viața lor pentru izbăvirea neamului.

Așezați de marele împărat Traian pe aceste frumoase pământuri, cari alcătuiesc astăzi România Mare, numai puține

clipe fericite ne-a fost dat să trăim. După o scurtă vreme de stăpânire romană, trece peste țările noastre puhoiul noroadelor sălbatică, venite din sălbătăciile Rusiei. Orașele noastre, satele noastre, cu un cuvânt roadele muncii noastre de sute de ani au foste nimicite. Și peste o mie de ani a ținut timpul acesta de urgii și nenorociri. Dar strămoșii noștri au știut să treacă și peste ele, căci nu degeaba zice norodul „apa trece, pietrele rămân”. Românii și-au găsit în aceste vremuri de grea cum-pănă un adăpost atât de bun în vârfurile munților noștri, încât au știut să scape cu viața.

Iar după ce s'a liniștit puțin în părțile acestea norodul nostru de țărani viguroși, s'a coborât din munți, să-și i-a din nou în primire câmpiile părăsite de atâta vreme, să le lucreze din nou cu plugul. Mii de sate românești răsar pe frumoasele întinderi ale dealurilor și șesurilor României.

Cu timpul se ridică două țări bogate și frumoase, Muntenia și Moldova, stăpânite de voievozi înțelepți și mari. Ne-a hărăzit cel de sus și puține clipe de fericire, sunt vremurile de slavă și de mărire ale Sfântului și Bunului Ștefan cel Mare și ale Viteazului Mihaiu. Dară ele n'au fost de lungă durată. Din nou ne învăluie întunericul pe multă vreme. Apăsarea turcească devine tot mai grea, mii și mii de străini se așează în țările românești, ca să ne despoaie de toate averile noastre, de roadele muncii noastre. Grecii trăiesc pe spinarea noastră și din munca noastră. Ungurii, stăpânii Transilvaniei prefac pe țărani noștri din acele părți în iobagi și robi. Partea de apus a Moldovei ajunge prin înșălăciune, omor și tâlhărie sub stăpânirea blăstămaților împărați ai repausatei împărății austriace, iar ca nenorocirea să fie întreagă, se aruncă și Muscalul prădalnic asupra Moldovei de peste Prut. Astfel îmbucătățit neamul nostru, a trebuit să îndure cele mai strașnice chinuri. Toate li-fele ticăloase din vecinătate s'au aruncat ca niște lăcuste asupra bogățiilor noastre, că să ne despoaie de ele. Războaie nenumărate purtate nu pentru izbăvirea noastră, ci pentru alții, pentru asupritorii noștri pe pământurile noastre și de multe ori chiar de noi împotriva noastră, precum și boli și moline dintre cele mai strașnice ne-au rărit rândurile noastre. Și roaie întregi de lacrimi udau câmpiile României. Erau grozave timpurile acelea. Te cuprinde groaza când te gândești azi la ele.

Și multă vreme a ținut întunericul acesta. Cele dintâi raze ale soarelui atât de mult așteptat au răsărit nu demult. Abia

Înainte de 50 și ceva de ani s'a ridicat iubita noastră Românie de sub stăpânirea turcească. Și norodul din Muntenia și Moldova ajuns odată slobod cu toate că avea să se vindece de atâtea răni provenite din timpurile grele ale stăpânirii turcești, cu toate acestea s'a gândit neîncetat la frânturile norodului românesc, rămase încă sub stăpâniri străine. Unica grijă a lor a fost mântuirea noastră.

Și iată înainte de câțiva ani vine și prilejul mult așteptat. Vine războiul cel Mare care răstoarnă toate împărățiile din vecinătatea noastră și ne dă puțință ca să ne închegăm noi Românii într'o țară frumoasă și puternică. Intunericul care ne-a învăluit atâta vreme a trebuit să facă loc luminei, noaptea zilei, nedreptatea și siluirea dreptății și libertății. După chinuri strașnice de sute de ani norodul român a înviat din morți, azi e slobod și tot norocul nostru atârnă numai de noi. Dacă vom ști să fim vrednici de acest lucru mare, vom fi fericiți. Avem toată nădejdea că vom ști să fim, căci mulțimea norodului nostru este bună. Și Dumnezeu o știe. Dumnezeul nostru care ne-a trimis asupra noastră atâtea nevoi ca să ne încerce, ne-a răsplătit în zilele noastre. El va veghea asupra fericirii noastre, căci El știe că păcatele cele mari, ce se fac la noi în țară, nu se fac de cei mulți ci de câțiva răătăciți. El știe că țaranul nostru este bun și cu frica lui Dumnezeu. Să-i dovedim și acuma că-i așa. Cu frica lui Dumnezeu și cu iubire de muncă să pășim la întocmirea României înviate.

Iar în clipele aceste de sărbătoare să ne gândim la lunga noastră vreme de patimi, la toți aceia, cari au trebuit să moară pentru neam și țară. Și să ne gândim și la cei frați de ai noștri din Ucraina, Serbia, Bulgaria și Grecia, cari și astăzi încă duc jugul robiei străine.

Să ne reculegem în aceste zile de sărbătoare, să ne întărim sufletește, ca să putem începe munca noastră întru fericirea neamului românesc și cu mai mult spor.

Hristos a înviat!

Abonați „Deșteptarea“, cea mai bună gazetă pentru popor.

Pomenirea lui Tudor Vladimirescu.

Anul acesta, în luna lui Martie, s'au împlinit o sută de ani de când viteazul Tudor Vladimirescu din Oltenia a pornit revoluția împotriva ciocoilor și mai ales împotriva Grecilor venetici, cari stăpâneau și jefuiau Țara Românească și Moldova. Pe Tudor l-au ucis Grecii, dar de pe urma revoluției lui, țările românești au scăpat de stăpânirea grecească, căci împăratul turcesc, căruia îi era supuse pe atunci Moldova și Muntenia, n'a mai pus pe urmă voievozi greci, ci iarăși Români, ca pe vremurile cele vechi. De aceea revoluția lui Tudor din anul 1821 a fost începutul libertății (slobozeniei) Românilor, căci acum, având stăpânire românească, Moldovenii și Muntenii au început a scrie, a vorbi și a lucra cu mare râvnă pentru îndreptarea relelor cari le-a fost adus stăpânirea grecească și pentru întărirea neamului românesc, pentru dreptatea norodului țărănesc și pentru unirea Românilor, întâi a Moldovei cu Muntenia, care s'a făcut la anul 1859 și din care a răsărit apoi și unirea cea mare a tuturor țărilor românești în zilele noastre. Toate aceste poate că n'ar fi fost, dacă nu se rădica Tudor să-și scape neamul de jugul străinilor; de aceea nu numai la București, dar și în toate orașele, ba chiar și prin satele României Mari, s'au făcut mari serbări cu cuvântări, cântece și jocuri, întru pomenirea acestui viteaz între viteji și mucenic pentru dreptul neamului. Se cade deci să ne amintim și noi de viața și de faptele lui.

Tudor Vladimirescu era fecior de țăran, din satul Vladimir, în județul Gorj (Oltenia). Cum vedeți, porecla „Vladimirescu” o are dela satul său, căci pe tată-său îl chema Constantin Ursu. S'a născut cam pe la anul 1780; a învățat întâi ceva carte la un preot, apoi la o școală din Craiova. Pe urmă a ajuns vătav la o moșie boierească de peste Olt. Dar chiar pe atunci s'a arătat că el avea să fie un apărător al drepturilor poporului năpăstuit; căci vătavul Tudor, de câte ori se întâmpla vre-o price între stăpânul său, boierul și între țărani, el totdeauna ținea parte țăranilor, cari pe vremea aceea erau robii robilor.

Astfel în scurtă vreme i se duse vestea în toată Oltenia și mai departe, de-l iubia și-l cinștia toată țărâniea.

La anul 1806 începu iarăși un războiu între Ruși și Turci, războiu care a ținut șase ani, adecă până la 1812, când Turcii

fiind bătuți, au trebuit să dea Rusiei Basarabia cea bogată. Se chema că Rușii luau dintr'al Turcilor, dar ei rupeau partea cea mai frumoasă din pământul Moldovei, care abia acum, în 1918, s'a întors la țara-mamă.

Tudor, care pe atunci era un fecior mândru de vre-o 26 de ani, cu ochi negri ca mura și plini de foc, cu plete lungi și purtând o căciulă lungă oltenească pe cap, strânse dintre țărani săi iubiți câteva sute de „volintiri“ — așa se chemau atunci acei ce intrau de bună voie în oaste — și se dete cu ei de partea Rușilor; căci așa i se părea lui, că Rușii, fiind creștini, dreptatea trebuie să fie a lor și biruința asemenea. A luptat vitejește Tudor cu pandurii săi; Rușii l-au decorat cu ordinul (medalia) Vladimir, l-au făcut parucic (locotenent), ba încă și sluger, adică un fel de boierinaș. Dar cu toată boieria aceasta, Tudor tot țăran a rămas în sufletul său.

După războiu, plecând Rușii și venind iar stăpânirea turcească, Tudor a trebuit să fugă, și a fugit tocmai la Viena, ca să nu cadă pe mâna Turcilor. Abia după 3 ani, în 1815, pe vremea domnului Ioan Caragea, Tudor avu voe să se întoarcă în țară; vodă îl făcu vătav de plai la Cloșani. În vremea aceasta el și-a fost adunat și ceva avere, din care dăruia mereu la săraci, la văduve și pe la cele biserici, căci dacă era viteaz, apoi era și milos și îndurător și bun creștin.

Vine anul 1821, care aduce un foc cumplit asupra Moldovei și Munteniei; anume Grecii de aice s'au fost sfătuit pe ascuns cu frații lor din Grecia, cari și ei erau sub jugul turcesc, ca să se răscoale asupra Turcilor, având nădejde de ajutor dela Ruși.

Răscoala aceasta avea să pornească din țările românești, fiindcă aice stăpâneau Grecii, pe cari tot Turcii i-au fost trimis pe capul bieților Români. Tovărășia aceasta ascunsă a Grecilor revoluționari se chema pe grecește „eteria“, iar revoluționarii își ziceau „eteriști“.

Răscoala a izbucnit în ziua de 20 Februarie 1821, la Iași. La început și Tudor a intrat în eterie, crezând că Rușii vor da ajutor și ei și încrezându-se în făgăduința lui Ipsilanti, comandantul eteriștilor, că Grecii vor trece Dunărea, ca să se bată cu Turcii în țările grecești, iar Tudor va rămânea cu pandurii săi în țara românească, ca să lupte aice pentru drepturile poporului.

Din București, Tudor trece peste Olt cu vre-o 25 panduri ca să răscoale țara, și în scurt timp adună mii de oameni. Între aceștia erau țăraniii lui olteni, cu cari luptase în oastea rusească, dar erau și străini, mai ales Sârbi și Bulgari. Tudor dă o proclamație, adevărată o chemare către țară, în care arată că el s'a rădicat în fruntea norodului contra ciocoilor și boierilor celor răi, ca să facă capăt nedreptății și robiei. Dar el nu îngăduie oamenilor săi să prade și să jăfuiască decât numai averile cele rău agonisite, adevărat câștigate pe nedreptul, cu viclesuguri și hoții. Vedem dară că Tudor voia să fie disciplină, rânduială între ostașii săi; dar ce folos, că mulți din aceștia au fost alergat sub steagul lui, tocmai crezând că vor putea prăda în voie și acuma nu le venia la socoteală poruncile cele aspre ale lui Tudor și prindeau chiar ciudă asupra lui, mai ales când el începu să pedepsească chiar cu moartea pe jăfuitori.

Eteriștii avuseră nădejde de ajutor din partea Rușilor; dar s'au înșelat, căci Rușii și-au luat pe seamă și n'au voit să se amestece în răscoala lor. Văzând Tudor aceasta, a început și el a se desface de Greci și a se pune bine cu Turcii; el trimite scrisoare Sultanului, că nu s'a rădicat împotriva stăpânirii lui, fără numai „împotriva lupilor nemilostivi, cari ne-au mâncat dreptățile“; la sfârșit se roagă să vie un om credincios al împărăției, să cerceteze și să facă dreptate.

Iar boierilor din București, cari erau la cârma țării, Tudor le scria că norodul, „văzând că stăpânirea sub care sunt îndreptințați i-au adus la cea mai desăvârșită prăpădenie și ne mai putând suferi arzimea focului care le-au pus peste capete, cu toții într'un gând au hotărît să se răscoale.“

După acestea Tudor pornește cu ceata lui chiar spre București, în vreme ce din Moldova înaintau tot spre București eteriștii lui Ipsilante. Prădau și oamenii lui Tudor, dar Grecii prădau mult mai cumplit, fiindcă lui Ipsilanti nici prin gând nu-i trecea să-i fie în frâu, cum făcea Tudor cu oamenii săi. Boierii și alți oameni cu stare, fugiau în toate părțile: în Ardeal, în Basarabia și chiar în Bucovina noastră.

La 16 Martie Tudor ajunge cu 5000 de oameni la București și-și așează tabăra la Cotroceni. Din boieri au fost rămase în București numai aceia cari aveau inimă bună pentru popor; cu aceștia se înțelege Tudor ca să facă o stăpânire nouă, care să fie cu dreptate pentru cei năcăjiți și asupriți și mai ales să izgonească din țară lipitorile grecești.

N'au trecut decât 9 zile și ajunge la București și Ipsilanti cu Grecii lui, de-și așează tabăra la Colentina. Apoi capul oștii românești se întâlnește cu cel al oștii grecești și, pecând Ipsilanti îl chema pe Tudor să-l ajute împotriva Turcilor, Tudor îi răspunde vorbă retezată: „În Grecia este locul Grecilor, iar în România al Românilor“.

De aici înainte Ipsilanti se făcu dușman de moarte al lui Tudor, pândind mereu un prilej ca să-l piardă. Și prilej s'a găsit încurând, fiindcă s'au aflat între oștenii lui Tudor niște ticăloși cari l-au vândut, de ciudă pentru asprimea cu care pedepsia pe cei ce prădau.

În ziua de 21 Mai, pecând Tudor se afla cu tabăra sa la Pitești, vine căpitanul grec Iordache, trimis de Ipsilanti, îl rădică pe Tudor chiar din mijlocul oamenilor săi, cari n'au sărit să-l apere, ci dimpotrivă l-au dat pe căpitanul lor pe mâinile dușmanilor, și îl duce la Târgoviște, iar acolo îl ucide, ciopârțindu-l cu iataganele. Apoi îl aruncară într'o fântână, aruncând pământ peste el.

Așa a murit, cu moarte de mucenic, acest viteaz luptător pentru dreptate; dar sângele lui n'a curs înzădar, căci încurând Grecii lui Ipsilanti au fost bătuți cumplit de Turci, iar Moldova și Muntenia au scăpat de stăpânirea străină. *Iar dreptatea țaranului, pentru care s'a luptat Tudor mai ales, vine chiar acuma, în zilele noastre, când vedem că începe să se împlinească făgăduința cea mare a măritului nostru Rege: reforma agrară.*

Victor Morariu.

Schitul Sfântului Onufrei

sau

Cum s'a înființat satul Mânăstioara de lângă târgul Siret.

Toate câmpiile peste cari se întind azi satele Verpole, Ne-goștina, Mânăstioara și Vicșani (Ruda) au fost în vechime averea sau moșia târgului Siret.

După strămutarea scaunului domnesc al Voevozilor Moldovei dela Siret la Suceavă după moartea lui Lațcu-Vodă, prin a. 1375, târgul Siret își pierdu însemnătatea sa de altă dată, când era capitală a țării și începu a decădea.

Târgoveții din Siret nu mai puteau trăi ca altă dată din belșug, numai din negoț, ci fură siliți să și gospodărească, adecă să țină vite și să lucreze la câmp.

Partea cea mai mare din moșia târgului Siret, mai ales câmpurile, pe cari stă azi satul Sf. Onufrei sau Mânăstioara, se întrebuițau de cătră Sireteni până în veacul al 17-lea de păscătoare sau „toloacă“.

La începutul veacului al 17-lea însă preotul „Mihul sau Mișul“¹⁾ din târgul Siret, ceru dela cârmuitorii târgului de pe atunci, să-i dea voe a întocmi pe o parte din această toloacă o țarină pentru arătură și fânațe și o grădină de pomi.¹⁾

Siretenii având pământ din belșug și fiind darnici și de mână ca toți strămoșii noștri, împliniră fără multă vorbă rugămintea părintelui Mihul. Acest Mihul — care era de loc din Siret — rădică cam în mijlocul câmpului primit spre întrebuițare o bisericuță mică de lemn, pe care o dăruie înaintea morții sale mânăstirii Putna.¹⁾

Această danie fu întărită în anul 1646 de către Vasile Lupu, Voevodul Moldovei (1634—1653). În locul bisericuței mici și joase a lui Mihul zidi Domnul Moldovei Ștefan-Petriceicu-Vodă în anul 1673 o biserică frumoasă de piatră, o „mânăstioară“, după cum începură a-i zice oamenii, cu hramul sfântului Onufrei și cu 5 despărțituri.

Cu acest prilej mai perdură Siretenii o parte bună din toloaca lor, căci ctitorul schitului Sf. Onufrei, Petriceicu-Vodă, mai deslipi în anul 1675 o parte mare din toloaca târgului Siret și o dăruie acestei mânăstioare, dimpreună cu heleșteul Mânzați, 5 familii de țigani și 3 fâlci de vie.¹⁾

Acest câmp rupt din toloaca târgului Siret și dăruit schitului sau mânăstioarei Sf. Onufrei, fu măsurat și hotărnicit de cătră Serafim, Vlădica Rădăuților din acele vremuri (1667—1685).²⁾

Spre a pune în stare pe călugări de a zidi în jurul mânăstirii chilii și alte clădiri trebuincioase, mai dăruie Petriceicu-Vodă prin uricul din 12 Ian. 1680 acestei mânăstioare și toate moșiile sale străbune, adecă: Turneștii de sus, a patra parte din Drăgușeni și Tărășeni, apoi Banceștii cu un heleșteu de pește, o grădină de pomi, o prisacă și o moară.³⁾

1) Vezi Cronica parohiei ort. rom. Siret.

2) Vezi D. Dan: Cronica Rădăuților, apoi Cronica par. Siret.

3) Cf. Wickenhauser: Bochotin, apoi Prelicz: Gesch. d. St. Sereth.

După întemeierea schitului sau mănăstioarei Sfântului Onufrei se așezară pe încetul în jurul și pe moșia ei mai multe familii (o colonie) de țărani români. Astfel se întemeieă frumosul sat românesc „Mănăstioara sf. Onufrei“, care azi se cheamă sau numai „Mănăstioara“ sau numai „Sfântul Onufrei“¹⁾

Țăranii români cari s'au așezat în jurul mănăstirii sf. Onufrei și astfel au pus temelia satului Mănăstioara, seamănă să fie de obârșie ardeleană, căci pe acele vremuri sute de familii românești din Ardeal sau Transilvania, robi sărmani, bătuți de biciul unguresc, își părăsiră pământul strămoșesc, care era atât de darnic pentru stăpânii asupritori și atât de sterp pentru cei ce-l lucrau. Ei trecură munții și se strămutară în părțile noastre, prin Bucovina.

Numărul vechilor familii românești din Mănăstioara a fost sporit cu alte familii românești venite din Transilvania, mai ales dela anul 1700 încoace, când Românii din Ardeal fură asupriți de cătră Unguri pentru faptul, că nu voiau să părăsească legea românească și să treacă la legea sau credința ungurească-catolică.

De aceea mulți Români, năcăjiți de Unguri, trecură dincoace de munți și se așezară în Moldova. Aceasta ni-o mărturisește și un izvod din anul 1778, care ni arată coloniștii români veniți din Transilvania și așezați în Sf. Onufrei sau Mănăstioara, Bahrinești, Tereblecea, Camenca (Petriceni), Carapciu pe Siret, Cupca, Ciudei, Pătrăuți pe Siret, Budeniț și în alte sate din Bucovina dela amiazăzi.²⁾

Urmează deci, că dacă nu toți, apoi o parte mare din locuitorii țărani români ai comunei Mănăstioara și ai celorlalte sate numite din județele Siret și Storojineț, își trag obârșia lor din Transilvania.

În anul 1756 Domnul Moldovei Constantin Vodă Racoviță (1756—1757) mai deslupi o parte din toloacă, ce li mai rămăsese târgoveților din Siret, și o dăruî mănăstioarei Sfântului Onufrei.

(Sfârșitul va urma).

¹⁾ Vezi Cronica parohiei ort. rom. Siret.

²⁾ Vezi Dr. I. Nistor, Relațiile noastre cu Ardealul în „Junimea Literară“, a. XI, N-rul 1—3, din 1914, pag. 14.

Culegere de cântece bătrânești.

Vălean.

Culese de econ. *D. Furtună.*

Foaie verde trei migdale,
 Olenaș, puiuțul mamei,
 La mândre să nu te duci,
 Măndrele-au să te mănânce!
 Olenaș n'a ascultat,
 El pe cal a'ncălecat
 La mândra a alergat.
 Măndrele, când l-au zărit,
 Înainte i-au ieșit:
 Două poarta-i deschidea,
 Două calu-i priponia,
 Două 'n casă mi-l poftia,
 Două masa-i pregătia,
 Găină friptă-i punea,
 Pe deasupra rumenită,
 Pe dinăuntru otrăvită.
 Olenaș, când a gustat,
 De trei ori a leșinat:
 — Ia-ți masa, că nu mănânc,

Adă-mi perna să mă culc,
 Nu-mi da perna să mă culc,
 Adă-mi calul să mă duc!
 El pe cal a 'ncălecat
 La mă-sa a alergat,
 De departe a strigat:
 — Așterne-mi măicuță 'n pat,
 Căci mândrele m'au mănca!
 Iar maică-sa a strigat:
 Las' s'aștearnă mândrele,
 Cum ți-au luat zilele!
 — Așterne mamă mata,
 De mândre m'oi sătura!...
 Pe la miez de cântători,
 Olenaș în scaldători,
 Iar în zori de ziușoară
 Șapte clopote-i trăgea,
 Șapte mândre mi-l bocia,
 Cum pe Olenaș îl ducea.

Dela Petru Babiuc, Vlăsinaști, Dorohoi.

De unde se trag Români.

Poporul românesc care numără peste 12 milioane de locuitori, își trage obârșia dela falnicii Romani și dela vitejii Daci.

Văd că nu știi cine au fost Romanii și Dacii, căci ai dat din umeri, bade Costache, însă stai că-ți spun îndată.

Romanii au fost un popor vechiu, care trăia pe vremea lui Hristos și patria lor era Italia. Ei erau un popor destoinic și viteaz, de-au băgat lumea în groază și au lătit hotarele împărăției lor până departe în Asia și'n Africa; la noi în Europa au ajuns până 'n Anglia. Iar Dacii trăiau prin părțile Ardealului și Banatului de azi și erau oameni dârji și viteji de mama focului. Ei se îndeletniciau cu lucrul pământului și cu păscutul

viteilor și oilor, dar li venea mai bine la socoteală să trăiască și de pe munca altora, căci li se părea mai ușor. Se repeziau de multe ori peste Dunăre în Jugoslavia (Serbia) de azi, și jăfuiau pe locuitorii de acolo și se întorceau plini de pradă în țara lor.

Ținuturile pe cari le jăfuiau Dacii erau sub mâna Romanilor. De mai multe ori au încercat Romanii să-i pedepsească pe Daci, însă n'au izbutit să li facă nimic în țara lor muntoasă și acoperită de codri mari unde se retrăgeau Dacii ca într'o cetate, ori de câte ori venia câte o armată romană. Iar dacă se ducea armata romană, atunci eșiau Dacii din munții țării lor și treceau Dunărea și jefuiau iarăși ținuturile Romanilor. Aceste lucruri nu le puteau uita Romanii, însă n'aveau un împărat vrednic, care să-i fi învins pe Daci. Au așteptat Romanii până vor avea un împărat destoinic și n'au așteptat mult.

Când se împlineau o sută de ani dela nașterea lui Hristos, domnia peste Romani un împărat viteaz și vrednic de tronul său, par' că l-ar fi trimis D-zeu anume pentru timpurile acele grele. Acest împărat se numia Traian. El știa bine ce-au făcut Dacii înaintea lui, și ca un om mândru și destoinic, se pregătia să-i pedepsească. Traian i-a învins pe Daci în două războaie crâncene și a aprins Sarmisegetuza, capitala Dacilor. El i-a învins, însă ca să nu se răscoale Dacii iarăși, a lăsat armată în Dacia și a adus oameni din țara sa ca să trăiască acolo. Dacia era o țară bogată în aur, în sare și în alte lucruri de-i merse veste în lume, că-i o țară fericită și Romanii mergeau cu dragă inimă în Dacia. Iar ostașii romani, după ce îniau serviciul militar, căpătau pământ, după cum era obiceiul la Romani, în Dacia.

Trăind Romanii cu Dacii la un loc și încuscrindu-se unii cu alții, s'au amestecat de nu-i puteai deosebi. Și așa din aceste două popoare de pe pământul Daciei, s'a închegat unul singur, care e poporul românesc.

Limba noastră am moștenit-o dela Romani, căci Dacii au lăsat de a vorbi în limba lor și au deprins-o pe cea a Romanilor. Astfel poporul românesc își trage obârșia dela două popoare deopotrivă de destoinice, iar Traian a fost acela, care a pus la cale zămislirea neamului nostru. Poporul românesc nu l-a uitat pe Traian, ci-l pomenește în urarea de sf. Vasile, unde îl numește „bădica Traian“.

Invățămintele războiului.

Invățămintele culese în războiul acesta, care a apăsât cu aceeaș greutate ucigătoare și asupra bărbaților de pe front și asupra femeilor rămase acasă, să nu le uităm.

Bărbații, cari au purtat arma, să-și aducă aminte de zilele și nopțile petrecute în umezeala tranșeelor, peste cari focul pururea treaz al dușmanului, purta secera otrăvită a morții; să-și aducă aminte de fugile, de retragerile acelea, când săptămâni dearândul nemâncăți, nespălați, desbrăcați, urmăriți din scurt de mitraliera și de bubuitul tunurilor dușmane, alergau cu sufletul în mână; să-și aducă aminte de durerile crâncene din spitale, când medicii tăiau și scoteau cu cleștele hârburi de spijă și plumbi din corpul slăbit de foame și de oboseală al soldaților; să-și aducă aminte mai ales de gândul luminos, care în toate clipele acelea de urgie, sbura la sfânta pace, când omul e stăpân peste sine, și care răsedia în sufletul amărât al soldaților dorul fierbinte și hotărârea nestrămutată că, întorcându-se teferi acasă, își vor întocmi gospodăria asemenea gospodăriilor țaranilor din asfințit, că-și vor cumpăra unelte de muncă, că-și vor face paturi acoperite curat, ca să doarmă omenește, că vor mânca bine și destul, că se vor căuta la boală cu medici iar nu cu babe, că vor purta copiii la școală, că vor umbla la biserică și că vor încunjura șiretenia diavolească a jidanului dela cârșmă. Aceste hotărâri mari, să nu le uite nime niciodată.

Tot așa și femeile să-și aducă aminte de vremea aceia ciudată, când soldații neprieteni veniți de pe front, flămânzi, bolnavi și plini de necurățenie, năvăliau în casă, în ogradă, în șură, în livadă și ca niște lăcuste lichnite mâncau agonisinta femeilor, furau cea de pe urmă vacă din poiată, cea de pe urmă oaie din tinda casei, purcelul de sub pat, păpușoiul și jumara de carne din pod, fânul din șură și pânea din hambar; să-și aducă aminte de munca cu care îngropau în pământ stratele și câte o demerlie două de grăunțe, pe cari sau le aflau soldații, sau le mâncau șoarecii, sau le putrezea umezeala.

Când năpădirea oștirilor nu-ți lăsa limpede nici aerul ca să-l respiri, atunci femcile făgăduiau în inima lor, că negura oștirii dacă n'ar apăsa asupra satului și a țarinei, apoi ele ar lucra pământul cu băgare de seamă și la timp, ar sămăna pâne

multă ca să aibă cu ce trăi din belșug, ar ținea vite de tot felul ca să aibă jug, lapte, lână, slămina, ouă, ca să nu ajungă să cumpere nimica nici pentru rândul mâncării, nici pentru îmbrăcat.

Războiul, care a trecut peste noroadele pământului, cum trece o vâjeliie strașnică peste copacii unei păduri, răsturnându-i pe unii din rădăcină, cum s'a întâmplat cu Rușii, imputinându-i pe alții de crengi, cum s'a întâmplat cu Ungurii, iară pe alții plecându-i cu creștetul în țărâna umilinței, cum s'a întâmplat cu Nemții, pe alții desbărându-i de împletitura hemeiului străin, făcându-le drum nou de creștere și întărire, cum s'a întâmplat cu noi, cu Românii, în zilele lui de groază a trezit în sufletul bărbaților și în sufletul femeilor deci aceeaș dorință, acelaș plan și aceeaș hotărâre, de a-și lărgi gospodăria, de a munci cu sirguință, de a-și întocmi un traiu omenesc și de a înconjura toate obiceiurile urâte ale trecutului.

În adevăr. Cum a început a se ridica pâcla oștirilor de prin sate și a sosi bărbații dela războiu, arăturile au început a se înmulți și ele în țarină, casele au început a se premeni, livezile a se împrejmuji cu gard, ogrăzile a forfoti de galiți, ocolul de vite, șurile de strânsură. Copiii au început a zburda pe drumul ce duce la școală și o viață curată și îmbelșugată a început a se întemeia în satele noastre.

Bărbații și femeile însă în scurt timp cu ajutorul crâșmelor veșnic deschise, au uitat învățămintele culese în războiu. Viața cea veche își scoate din nou capul: crâșmele sunt pline, școala și biserica goale, datoriile de cari au scăpat gospodarii, ca de o pecingine, pun iar stăpânire pe o seamă de oameni. Babele descântă și oblojesc pe bolnavi și traiul rău, fără curățenie îl întâlnești aproape în fiecare casă.

Deșteptați-vă! Aduceți-vă aminte de greul războiului prin care ați trecut, aduceți-vă aminte de planurile și hotărârile frumoase ce le-ați luat în vremea aceea de cumpănă și începutul unui traiu omenesc. care l-ați urzit îndată după terminarea războiului, depânați-l cu toată stăruința mai departe, ca locuitorii României să fie gospodari de frunte, iar nu slugi ale șarlatanilor.

P. Jitariu.

.....

„DEȘTEPTAREA“ se va trimite de acuma numai celor ce ni-au plătit abonamentul. Iar cei ce doresc să aboneze „Deșteptarea“ și vor plăti abonamentul mai târziu, să ne dea de știre prin o carte poștală.

Rectificare.

Domnule redator!

În baza art. 19 din legea presei, noi subsemnații Tanase Gherman, primarul din comuna Prevorochi și secretarul Teofil Gherman din această comună, vă rugăm față de articolul „Un jandarm vrednic”, apărut fără semnătură pe pagina 28 și 29 din gazeta „Deșteptarea” No. 2 din 1.III 1921, Anul III, să publicați următoarea rectificare:

Este adevărat că Ioan Diacon, locuitor din comuna Prevorochi, se vorbește că ar fi fost prădat de una sumă aproape 4000 de dolari, însă într'un fel de tot misterios.

În consecință la arătarea păgubașului forțată de răuvoitori bazată numai pe niște indici construite și plătite de către vrăjitoarea Domnica Nedelcu, eu primarul cu alți nouă oameni din comună am fost arestați și deținuți în cercetare.

Secretarul comunal Teofil German n'a fost bănuț în afacerea aceasta și n'a fost nici arestat.

Judecătorul de instrucție cât și Procurorul au stabilit după cercetările făcute nevinovăția noastră perfectă și sistând tot odată orice urmărire penală.

Faptul arestării și deținerii noastre temporare reprezintă după un astfel de rezultat față de funcțiile ce le ocupăm în comună un adevărat atentat la libertatea individuală și starea noastră soțială noi în curând vom primi dela justiție răsplata cuvenită.

Într'o astfel de situație de a fi atacat în public prin gazetă și arătat ca un criminal hotărât este o metodă mișească. Am arătat cum stau chestiunile cu privire la numitul furt de dolari din comuna Prevorochi și vrednicia d-lui jandarm Nistor Rotar, constând într'o simplă arestare, cerem publicarea acestor rânduri în întregime pentru restabilirea opiniei publice și că vom intenta un proces contra autorului numitului articol pentru defaimare. De am întrecut ospitalitatea coloanelor admise în baza § 19 al legii presei, vă rugăm d-le redactor ne trimiteți socoteala respectivă.

Totodată vă mai rugăm cu inzență să ne comunicați numele autorului articolului defaimator la adresa noastră,

căci trebuie să cerem dela justiție repararea blamei ce ni s'au făcut.

Cu deosebită stimă

Atanasie German, primar.

Teofil German, secretar com.

Nota Redacției. — Acest articol s'a publicat în întregime cum l-am primit, fără nici o schimbare.

.....

— *Hristos a înviat, bade Ioane.*

— *Adevărat că a înviat, bade Costache.*

.....

Ce-i nou în lume?

Zilele trecute a fost numit dl dr. Dori Popovici ministru de stat pentru Bucovina, iar pentru Ardeal dl dr. Petrea Groza.

Duminică în 17 April a. c., societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina, a făcut în Cernăuți o serbare întru pomenirea marelui erou național Tudor Vladimirescu, care a reușit foarte bine.

Cu ziua de 25 Aprilie a. c. s'au înființat pe lângă trenurile mixte adică trenuri de persoane și de marfă, vagoane de clasa a patra cari sunt vagoane de marfă acoperite și înzestrate cu laițe. Prețul este 50 la sută din clasa a treia, iar biletele sunt jumătate din clasa a treia, pe cari stă scris cu cerneală clasa IV. Iacă un ¹⁰⁰ ₁₀₀ bun pentru oamenii nevoieși.

Foasta împărăteasă a Germaniei Augusta Victoria a murit Luni, în 11 Aprilie c. la orele 6 dim. la Doorn în Olanda de o boală de inimă și a fost îngropată în Potsdam, fără ca bărbatul ei, fostul împărat Wilhelm, să fie la comanda soției sale, necăpând posvolenie.

La Zălău în Ardeal a fost arestat zilele trecute un primejdios spion ungar, care, de un timp încoace, colinda târgurile și satele Ardealului, cercând să răzvrătească poporul unguresc contra statului român.

O groaznică ciocnire de tren s'a întâmplat Luni în 11 Aprilie a. c. la oarele 2 d. a. în stația Basarabeasca, la 8 km. de gara Reni. Un tren de marfă de 10 vagoane, care venia cu mare iuteală, fiind împins de furtună, s'a ciocnit cu un tren de persoane. Din oameni n'a fost nime calic, s'a sfârmat însă mașina și mai multe vagoane.

La Soldănești în Basarabia a ars zilele trecute un magazin de tutun cu 400 mii chilograme de tutun nelucrat în preț de 8 milioane lei.

În comuna Aprozi (jud. Ilfov) în 11 Aprilie a. c. la oarele 2 d. m., o femeie spălând cămeși în ogradă și cum bătea un vânt furios, niște scântee au aprins casa învecinată. Cum toate gospodăriile erau acoperite cu paie și aflându-se mai că în fiecare ogradă câte un stog de fân sau paie, focul s'a întins cu strășnicie și în mai puțin de 2 oară au ars gospodăriile de pe două ulițe. Gospodarii, cari fiind duși la munca câmpului, prinzând de veste, s'au înapoiat, cercând să stingă focul.

Bolșevicii au fost din nou bătuți zilele trecute lângă târgul Bachmut de răsculați.

Foametea în China se lățește îngrozitor. În China au murit peste 500 mii de oameni de istovirea puterilor din pricina foametei. Zilnic mor aproape 10 mii de oameni de foame.

După numărarea poporului din luna Octombrie 1920 numărul poporului se urcă în Japonia la 77 milioane.

În Paris, capitala Franței locuiesc 2,863.741 de oameni.

Cu ziua de 1 Mai a. c. va începe o nouă numărare a poporului din întreaga noastră țară.

În toamna aceasta se vor deschide în Basarabia 300 de școli populare.

Plătiți abonamentele!

Redactor responsabil: Ioan Hreniuc. — Societatea tipografică bucovineană în Cernăuți